

Ścieżka badawczo-dydaktyczna

Cykl „Badania Szkolnictwa Wyższego”

Wprowadzenie do badań szkolnictwa wyższego

Informacje podstawowe

Nazwa zajęć: Wprowadzenie do badań szkolnictwa wyższego

Prowadzący: dr Krystian Szadkowski, krysszad@amu.edu.pl

Semestr: zimowy

Rodzaje zajęć i liczba godzin: wykład fakultatywny, 30 godzin

Liczba punktów ECTS: 4

Język wykładowy: polski

Opis wykładu

Wykład jest wprowadzeniem do badań szkolnictwa wyższego, stosunkowo niewielkiego pola badawczego, w którym spotykają się socjologia, historia, ekonomia, badania organizacji, filozofia społeczna, społeczne studia nad nauką, badania etnograficzne czy politologiczne. Heterogeniczny i interdyscyplinarny charakter tych badań sprawia, że syntetyczne wprowadzenie nie należy do łatwych zadań. W trakcie wykładu nie tylko przedstawimy różnorodne perspektywy, które może przyjmować analiza współczesnych przemian sektora szkolnictwa wyższego, ale również zaznajomimy się z najistotniejszymi współcześnie obszarami tych badań.

Efekty wykładu

Aktywne uczestnictwo w wykładzie pozwoli Ci:

- Znać i rozumieć zestaw podstawowych perspektyw stosowanych w badaniach szkolnictwa wyższego (historyczna, polityczna, ekonomiczna, krytyczna, organizacyjna itd.).
- Rozwinąć praktyczną wiedzę na temat polskiego, europejskiego i globalnego szkolnictwa wyższego.
- Rozpoznawać zadania, problemy i sposoby ich rozwiązywania w zakresie zarządzania współczesnym uniwersytetem.
- Stosować historyczne i współczesne teorie do opisu problemu transformacji uniwersytetu jako organizacji ze szczególnym uwzględnieniem problematyki stosunków władzy, konkurencji i współpracy we współczesnym szkolnictwie wyższym.
- Prowadzić podstawowe analizy z zakresu badań szkolnictwa wyższego.
- Zastosować wybrane teorie, kategorie i metody badawcze do interpretacji i analizy głównych problemów współczesnej polityki z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki.

Wymagania wstępne

Jedynym i podstawowym wymaganiem jest chęć poznania nowego obszaru badawczego (badania szkolnictwa wyższego) oraz zaangażowanie się w dyskusje i debaty w ramach zajęć. Zajęcia wykładowe będą miały swoją kontynuację warsztatową w semestrze letnim – warunkiem uczestnictwa w warsztatach będzie pozytywne ukończenie niniejszego kursu.

W ramach ścieżki badawczo-dydaktycznej będziemy korzystać z najnowszej literatury przedmiotu, a to oznacza, że większość tekstów i podręczników będzie napisana w języku angielskim (nie będzie to jednak literatura obowiązkowa). Jeśli zatem Twój angielski pozwala Ci na swobodną lekturę tekstów naukowych, będziesz mógł(a) od razu włączyć się toczącą się światową dyskusję.

Poprzez prowadzenie ścieżki badawczo-dydaktycznej chcę zachęcić aktywnych i ambitnych studentów studiów licencjackich i magisterskich do rozpoczęcia prowadzenia badań już na studiach i docelowo do dołączenia do [Centrum Studiów nad Polityką Publiczną UAM](#) oraz realizowanych przez nie grantów i projektów.

Forma wykładu

Każdego tygodnia będziemy się spotykać i poznawać kolejne zagadnienie. Spotkania będą miały formę wykładowo-dyskusyjną (mile widziane będzie zapoznawanie się z lekturami towarzyszącymi wykładom), a prezentacja kolejnych zagadnień będzie opatrzona prezentacjami. Wszystkie slajdy zostaną udostępnione uczestnikom wykładów, gdyż celem wykładu nie jest sprawdzian z umiejętności prowadzenia notatek czy uczenia się definicji, lecz zachęta do poznania obszaru badań nad szkolnictwem wyższym i aktywna dyskusja o najważniejszych problemach.

Tematyka wykładu

1. Dzieje idei uniwersytetu
2. Perspektywy badań nad szkolnictwem wyższym. Specyfika perspektywy organizacyjnej.
3. Kalifornijski model szkolnictwa wyższego. Idea i praktyka multiwersytetu wczoraj i dziś
4. Protesty studenckie lat 60tych XX wieku jako czynnik kształtujący współczesną instytucję uniwersytetu
5. Władza i konflikt w obrębie uniwersytetu
6. Systemy elitarnego, masowego i powszechnego dostępu do wyższego wykształcenia
7. System szkolnictwa wyższego. Ujęcie modelowe Burtona R. Clarka
8. Plemiona i terytoria w XXI wieku. Wzajemne relacje transformacji dyscyplin naukowych i przekształceń organizacyjnych współczesnego uniwersytetu
9. Kapitalizm akademicki i perspektywa zależności od zasobów
10. Uniwersytet przedsiębiorczy i rynki w szkolnictwie wyższym
11. Reformy spod znaku Nowego Zarządzania Publicznego w szkolnictwie wyższym
12. Globalizacja i umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego
13. Globalne rankingi uniwersytetów
14. Uniwersytet jako organizacja w kontekście polskich reform systemu szkolnictwa wyższego
15. Podsumowanie

Literatura

PODSTAWOWA:

- Antonowicz, D. (2015), *Między siłą globalnych procesów a lokalną tradycją. Polskie szkolnictwo wyższe w dobie przemian*, Toruń.
- Kwiek, M. (2010), *Transformacje uniwersytetu. Zmiany instytucjonalne i ewolucje polityki edukacyjnej w Europie*, Poznań.
- Kwiek, M. (2015), *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Warszawa.
- Szadkowski, K. (2015), *Uniwersytet jako dobro wspólne. Podstawy krytycznych badań nad szkolnictwem wyższym*, Warszawa.

UZUPEŁNIAJĄCA:

- Altbach, P.G. (2016), *Global perspectives & Higher Education*, Baltimore.
- Altbach, P.G., Reisberg, L., Rumbley, L. E. red. (2009), *Trends in Global Higher Education. Tracking an Academic Revolution*, Paris.
- Altbach, P.G., Rumbley, L.E., Yudkevich, M. red. (2015), *Global University Rankings. Impacts on Universities Worldwide*, New York.
- Baldrige, J. V. (1971), *Power and Conflict in the University. Research in the Sociology of Complex Organizations*, New York.
- Baltimore.
- Becher, T., P. R. Trowler (2001), *Academic Tribes and Territories. Intellectual enquiry and the culture of disciplines*, Berkshire.
- Cantwell, B., Kauppinen, I. red. (2014), *Academic Capitalism in the Age of Globalization*, Baltimore.
- Clark, B.R. (1983), *The Higher Education System. Academic Organization in Cross-National Perspective*, Berkeley.
- Clark, B.R. (1998), *Creating Entrepreneurial Universities. Organizational Pathways of Transformation*, Bingley.
- Clark, B.R. (2004), *Sustaining Change in Universities. Continuities in case studies and concepts*, Berkshire.
- Clark, B.R. (red.) (1980), *The Perspectives on Higher Education. Eight Disciplinary and Comparative Views*, Baltimore.
- Filippakou, O., Williams, G. (red.) (2015), *Higher Education as a Public Good. Critical Perspectives on Theory, Policy and Practice*, New York.
- Hazelkorn, E. (2011a), *Rankings and the Reshaping of Higher Education. The Battle for World-Class Excellence*, Basingstoke.
- Kerr, C. (2001), *The Uses of the University*, Cambridge.
- King, R. (2009), *Governing Universities Globally. Organizations, Regulation and Rankings*, Cheltenham.

- King, R., Marginson, S., Naidoo, R. red. (2011), *Handbook on Globalization and Higher Education*, Cheltenham.
- King, R., Marginson, S., Naidoo, R. red. (2013), *The Globalization of Higher Education*, Cheltenham.
- Kogan, M., Hanney, S. (2000), *Reforming Higher Education*, London.
- Leslie, L., Slaughter, S. (1998), *Academic Capitalism: politics, policies and the entrepreneurial university*, Baltimore: Johns Hopkins University
- Marginson, S. (1997), *Markets in Education*, Sydney.
- Marginson, S. (2016), *The Dream is Over. The Crisis of Clark Kerr's California Idea of Higher Education*, Berkeley
- Marginson, S., Considine, M. (2000), *The Enterprise University. Power, Governance and Reinvention in Australia*, Cambridge.
- Marginson, S., Rhoades, G. (2002), „Beyond national states, markets, and systems of higher education. A glonacal agency heuristic”, „Higher Education” 43, s. 281–309.
- McGettigan, A. (2013), *The Great University Gamble. Money, Markets and the Future of Higher Education*, London.
- Münch, R. (2014), *Academic Capitalism. Universities in the Global Struggle for Excellence*, London.
- Neave, G. (2012), *The Evaluative State, Institutional Autonomy and Re-engineering Higher Education in Western Europe. The Prince and His Pleasure*, Hampshire.
- Paradeise, C., E. Reale, I. Bleiklie, E. Ferlie (red.) (2009), *University Governance. Western European Comparative Perspectives*, Dodrecht.
- Shin, C.S., Toutkoushian, R.K., Teichler, U. (red.) (2011), *University Rankings. Theoretical Basis, Methodology and Impacts on Global Higher Education*, Dodrecht.
- Slaughter, S., Rhoades, G. (2006), *Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education*, Baltimore.
- Teixeira, P., Jongbloed, B., Dill, D., Amaral, A. (red.) (2004), *Markets in Higher Education. Rhetoric or Reality?*, Dodrecht.
- Trow, M. (2010) *Twentieth-Century Higher Education. Elite to Mass to Universal, University*, Baltimore.

Prowadzący

Obecnie pracuję w dwóch dużych projektach kierowanych przez prof. Marka Kwieka. Celem pierwszego projektu, *Europejskie uniwersytety flagowe: w poszukiwaniu równowagi między doskonałością akademicką a zobowiązaniami wobec społeczeństwa i gospodarki (FLAGSHIP)*, jest określenie skali adaptacji instytucjonalnej uniwersytetów w europejskim i krajowym kontekście ich funkcjonowania. W jego ramach poszukujemy odpowiedzi na pytania: W jaki sposób europejskie uniwersytety flagowe w ciągu ostatnich dziesięciu lat dostosowywały się do zmian zachodzących w ich otoczeniu politycznym i społeczno-gospodarczym? W jaki sposób autonomia instytucjonalna uniwersytetów jest interpretowana przez najważniejszych aktorów na uniwersytetach i poza nimi? Jakie czynniki mają wpływ na różne sposoby korzystania z autonomii przez uniwersytety flagowe? Celem drugiego projektu, *Doskonałość naukowa: konkurencyjność, mierzalność, umiędzynarodowienie (od badań empirycznych do reform szkolnictwa wyższego) (EXCELLENCE)*, jest stworzenie kompleksowych zaleceń dla polityki publicznej w dziesięciu kluczowych obszarach rozwoju polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. W projekcie odpowiadam merytorycznie za przygotowanie raportu dotyczącego procedur wyłaniania jednostek flagowych w systemie szkolnictwa wyższego oraz raportu poświęconego polityce względem globalnych rankingów uniwersytetów.

Centrum Studiów nad Polityką Publiczną UAM, kierowane przez prof. Marka Kwieka, prowadzi stałą współpracę z wieloma ośrodkami z całego świata (m.in. Wielka Brytania, Rosja, Norwegia, Stany Zjednoczone). Organizujemy coroczną [„Ogólnopolską Konferencję Badaczy Szkolnictwa Wyższego”](#), w trakcie której badacze i badaczki z całej Polski prezentują wyniki najnowszych badań dotyczących tego sektora, jak również wydajemy czasopismo [„Nauka i Szkolnictwo Wyższe”](#) będące otwartym forum tej wspólnoty badawczej.